

MANUAL

Preambuła

Świadomi znaczenia dobrze funkcjonującego państwa prawa, którego najważniejszym filarem jest szybkie i skuteczne orzekanie niezależnych sądów, a także świadomi powiązanej z tym wagi pewności obrotu prawnego, stanowiącej podstawę dobrze prosperującej wspólnoty społecznej i gospodarczej, eksperci polskiego i austriackiego wymiaru sprawiedliwości oraz biegli z obydwu państw w ramach projektu twinningowego „Strengthening Polish Justice System” zajęli się dogłębnie problematyką systemu biegłych sądowych.

Ferowanie prawidłowych wyroków wymaga dokładnego, szybkiego i kompletnego ustalenia stanu faktycznego. Kompleksowym i wysoko wyspecjalizowanym problemom dzisiejszego świata sędzia nie jest już w stanie sprostać samodzielnie, lecz zdany jest na pomoc ekspertów, którzy oprócz przydatności merytorycznej muszą posiadać stosowną wiedzę sądową, i którzy ponad wszelką wątpliwość muszą być obiektywni. Selekcja, rejestracja i dokształcanie takich biegłych sądowych stanowi zatem centralny wymóg niezawisłego sądownictwa wszystkich państw prawa.

W ramach projektu określono następujące działania:

- ustalenie sytuacji biegłych sądowych w państwach partnerskich projektu oraz w innych krajach Unii Europejskiej – Wielkiej Brytanii, Francji i Hiszpanii
- analiza porównawcza w tych 5 krajach Unii Europejskiej
- sporządzenia katalogu pytań odnośnie sytuacji, zadowolenia i życzeń polskich sędziów i biegłych; wysłanie tego kwestionariusza do wszystkich polskich sądów okręgowych oraz do biegłych
- ewaluacja wyników kwestionariusza
- wizyta grupy ekspertów Ministerstwa Sprawiedliwości w Austrii
- opracowanie projektu manual on good practises
- analiza projektu przez polskich partnerów twinningowych
- opracowanie ostatecznej wersji skryptu przez partnerów twinningowych
- przyjęcie wyników pracy przez polskich partnerów twinningowych

- zaprezentowanie i wręczenie ostatecznej wersji Manual on good practises sądom i organizacjom biegłych

W ramach analizy grupa robocza partnerów twinningowych zapoznała się również z polskim projektem rządowym ustawy o biegłych sądowych w postępowaniu sądowym oraz o innych postępowaniach prowadzonych na podstawie ustaw oraz ze związanymi z tym projektem innymi dokumentami (rozporządzenia wykonawcze, opinie prawne).

Projekt ten, który nie został jeszcze zrealizowany ze względu na negatywne opinie, zawiera następujące punkty, które w szczególnej mierze poddane zostały krytyce:

- centralna komisja kwalifikacyjna kierowana przez Ministra Sprawiedliwości
- wyłączna kompetencja Ministra Sprawiedliwości do wpisywania biegłych na listę, zawieszania oraz skreślenia ich z listy
- merytoryczna kontrola czynności biegłych przez Ministra Sprawiedliwości
- ograniczenie wyboru sędziów tylko do biegłych figurujących na liście prowadzonej przez Ministra Sprawiedliwości, co może stanowić ingerencję w niezawisłość sędziowską
- przeprowadzanie wywiadu środowiskowego przez Policję w celu sprawdzenia przydatności kandydata na biegłego, na dodatek jeszcze bez wyraźnego ograniczenia zakresu weryfikacji
- niewystarczające uwzględnienie interesów biegłych przy opracowywaniu projektu.

Myślą przewodnią podczas pracy grupy roboczej było założenie, że proces wpisywania biegłych na listę i prowadzenia listy w żadnym wypadku nie powinien stanowić ograniczenia zasady swobodnego wyboru materiału dowodowego, lecz powinien raczej stanowić pewnego rodzaju usługę administracji Wymiaru Sprawiedliwości na rzecz niezależnych i niezawisłych sędziów, by dzięki temu ułatwić im wybór najbardziej przydatnego eksperta bez ingerencji w niezawisłość przy wyborze środków dowodowych i ich ocenie.

Celem ustawowej regulacji list biegłych powinno być zatem pozyskanie najlepszych w kraju ekspertów. Tym samym automatycznie zredukowałaby się konieczność powoływania ekspertów ad hoc.

Powyższe przemyślenia i zastrzeżenia odnośnie projektu rządowego zostały odpowiednio uwzględnione przy opracowywaniu manual on good practices.

I.) Rekomendacje, jak można by poprawić istniejący już polski system w ramach rozwiązań prawnych.

A. Procedura wpisu na listę biegłych

1. Poprawienie procedury wpisu na listę biegłych przy zachowaniu zdecentralizowanego prowadzenia list przez prezesów sądów okręgowych.

Bez współdziałania biegłych trudno wyobrazić sobie bezpieczeństwo w obrocie prawnym i tym samym orzecznictwo służące prospericje gospodarczej danego kraju. Podstawowym warunkiem pomyślnej współpracy między organami wymiaru sprawiedliwości i powoływanymi przez nich biegłymi jest system umożliwiający szybki i pewny wybór najlepszych ekspertów.

Podstawowe zadanie powinno zatem polegać na optymalizacji dotychczasowych struktur wpisywania biegłych na listy. Z racji wielkości kraju i oczywistej znajomości stosunków miejscowych, wpisów na listę powinni dokonywać jak dotychczas prezesi sądów okręgowych. Wartym przemyślenia byłoby także połączenie się kilku (przede wszystkim mniejszych) sądów okręgowych w celu prowadzenia jednej listy biegłych. Możliwe byłoby również wdrożenie tego modelu na poziomie sądów apelacyjnych, jednakże ze względu na dużą liczbę biegłych wariant ten wydaje się mniej korzystny niż prowadzenie listy na poziomie sądów okręgowych. Natomiast pod względem merytorycznym należy dążyć do bardziej wnikliwej kontroli przydatności osoby ubiegającej się o wpis na listę pod kątem spełniania wymogów co do wykonywania czynności biegłego sądowego, a także do doskonalenia rozwiązań organizacyjnych.

2. Bardziej skuteczne sprawdzanie kwalifikacji kandydatów na biegłych pod kątem sądowym i merytorycznym

Sprawdzanie kwalifikacji merytorycznych kandydata na podstawie przedłożonych zaświadczeń o zdobytym wykształceniu należałoby rozszerzyć o szczególny egzamin komisyjny z udziałem przedstawicieli organów sprawiedliwości. Należy przy tym bacznie zwrócić uwagę na fakt, czy kandydat może wykazać się odpowiednio długim doświadczeniem zawodowym w specjalizacjach, w których ubiega się o wpis. Przedstawienie jedynie zaświadczeń organizacji zawodowych nie powinno być wystarczające, ponieważ z doświadczenia wiadomo, że głównym zadaniem takich organizacji jest (i powinno być) reprezentowanie interesów swych członków. Aby uniknąć niekomfortowej dla organizacji konieczności wydawania *obiektywnych* zaświadczeń, należy rozważyć możliwość wprowadzenia szczególnego rodzaju egzaminu komisyjnego. Na czele takiej komisji powinien stanąć sędzia, oprócz niego w jej skład powinna wejść odpowiednia liczba (co najmniej dwóch) egzaminatorów merytorycznych, którzy sami powinni być ekspertami w dziedzinie będącej przedmiotem egzaminu. Tę funkcję w wielu przypadkach mogliby sprawować pracownicy Instytutu Ekspertyz Sądowych.

Taki egzamin powinien również obejmować znajomość sporządzania opinii sądowych, istotnych regulacji prawnych dotyczących wykonywania czynności biegłego przed sądem oraz innych przepisów natury formalnej i materialnej („wiedza sądowa“).

Możliwe byłoby także zwolnienie z egzaminu merytorycznego określonych grup zawodowych posiadających najwyższe kwalifikacje zarówno pod względem wykształcenia jak i doświadczenia zawodowego. Jednak ze względu na różnorodny profil wymogów w związku z działalnością biegłego sądowego odradza się rezygnację z egzaminu merytorycznego, ponieważ wiedzę merytoryczną oraz wiedzę sądową należy postrzegać jako całość i dokonywanie rozdzielenia nie wydaje się korzystne.

3. Zaświadczenie o udziale w kursach doszkalających z zakresu wiedzy sądowej

Instytut Ekspertyz Sądowych w Krakowie – względnie inne odpowiednie instytucje naukowe dysponujące stosownym doświadczeniem w zakresie współpracy z organami wymiaru sprawiedliwości – mogłyby przejąć pieczę nad prowadzeniem kursów kształcących (a później doskonalących) kandydatów na biegłych (a później wpisanych na listę biegłych) również pod względem wiedzy sądowej. Prowadzenie kursów kształcących i doskonalących powinni wspierać sędziowie i prokuratorzy a także biegli z dużym doświadczeniem sądowym. Zaświadczenie o udziale w takich seminariach miałyby bez wątpienia duże znaczenie w procesie certyfikacji i recertyfikacji biegłego i prowadziłyby ostatecznie do znacznego wzrostu kompetencji merytorycznych biegłych.

4. Obowiązek ponoszenia przez kandydatów kosztów za całe postępowanie o wpis na listę biegłych

Mając świadomość, że wprowadzenie przedstawionych rekomendacji pociągnęłoby za sobą wzrost kosztów, koszty te w całości lub w części powinni ponosić sami kandydaci. Uzasadnia to bez wątpienia prestiż ogólnie dla ekspertów, a w szczególności dla samego zainteresowanego biegłego, jaki wiąże się z wpisem na listę.

5. Wspieranie ekspertów w organizowaniu ich reprezentacji zawodowej

Działalność ekspertów na rzecz organów sprawiedliwości jest nieodzowna we wszystkich krajach europejskich. Niezależnie od przyjętych konstrukcji, ich wiedza jest potrzebna przy dokonywaniu kwalifikacji prawnej określonych sytuacji. Dzięki temu wykształciła się odrębna grupa zawodowa, która zapoczątkowała trend do łączenia się biegłych sądowych ponad granicami zwykle funkcjonujących stowarzyszeń specjalistycznych (reprezentacji interesów). Organizacje biegłych zrzeszone w ramach międzynarodowej grupy EUROEXPERT utrzymują ze sobą ścisły kontakt wykraczający poza granice poszczególnych krajów.

W obliczu coraz częstszych międzynarodowych kontaktów gospodarczych i prawnych ten trend jest nie do zatrzymania. Zleceniodawca ma dzięki temu gwarancję ciągłego wzrostu wiedzy biegłego, z czego sam może skorzystać.

Na obszarze wykonywania prawa służy to przede wszystkim podmiotom poszukującym ochrony prawnej.

Utworzenie organizacji zawodowej biegłych byłoby jednak również korzystne dla wymiaru sprawiedliwości w Polsce, ponieważ znacznie ułatwiłoby kontakt z biegłymi i ich przedstawicielami w takich kwestiach jak kształcenie i doskonalenie zawodowe, wybór odpowiednich egzaminatorów kandydatów o wpis na listę i odnowienie wpisu (w ramach procesu certyfikacji i recertyfikacji), czy też uzgadnianie i opiniowanie inicjatyw ustawodawczych dotyczących biegłych (Np. regulacji dot. wynagrodzenia).

Przedstawiciele wymiaru sprawiedliwości powinni zatem zadbać o stosowne ukształtowanie świadomości istniejących już reprezentacji zawodowych i samych biegłych oraz o wspomaganie bądź wspieranie idących w tym kierunku działań.

W ramach niniejszego projektu, uwzględniając panujące w Europie stosunki (EUROEXPERT), opracowano w formie „dziesięciu tez” najważniejsze przesłanki w celu ewentualnego stworzenia interdyscyplinarnego ogólnokrajowego zrzeszenia polskich biegłych:

1. statuty
2. honorowe pełnienie funkcji
3. możliwość późniejszego przystąpienia do zrzeszenia
4. ciało dyscyplinarne
5. interdyscyplinarność
6. ubezpieczenie
7. finansowanie
8. członkostwo
9. kodeks etyczny
10. ochrona prawna znaku

Tezy te mogłyby stać się podstawą dla powstania *jednego* wykwalifikowanego partnera do rozmów dla polskiego Ministerstwa Sprawiedliwości w celu rozwiązywania kwestii legislacyjnych i organizacyjnych.

(Szczegóły patrz Załącznik IV)

6. Stworzenie procesu recertyfikacji

Coraz szybszy wzrost wiedzy i nowych odkryć naukowych nakłada na ekspertów obowiązek stałego uzupełniania i pogłębiania swej wiedzy. Ekspertyzę przydatną dla organów sprawiedliwości może sporządzić zatem tylko taki biegły, który w swej specjalizacji posiada aktualny stan wiedzy i nauki.

Dlatego też zaleca się sprawdzanie stanu wiedzy ekspertów nie tylko w związku z wpisem na sądową listę biegłych (certyfikacja), ale również w regularnych odstępach czasu (recertyfikacja). Tego typu recertyfikacja powinna obejmować sprawdzenie wykonanych opinii, zobowiązanie do przedłożenia zaświadczenia o odbytych kursach doskonalących, działalności naukowej, bądź też ewentualnie ponowne złożenie egzaminu (komisyjnego) z wiedzy merytorycznej i sądowej.

(patrz też C.)

B. Listy biegłych

1. Stworzenie list o jednakowej strukturze w całym kraju

Nomenklatura list biegłych sądowych powinna być jednolita we wszystkich okręgach sądowych. Powinna odpowiadać stosownym standardom naukowym. Ułatwiłoby to znalezienie eksperta, którego powołanie w danej sprawie byłoby najlepsze. Zapewniłoby to oprócz tego ujednoczenie procesu wpisu na listę (uporządkowanie egzaminowanych dziedzin, równe traktowanie wszystkich kandydatów).

2. Podział na dziedziny i specjalności

Dokonująca się na wszystkich obszarach specjalizacja powinna być uwzględniona poprzez wprowadzenie stosownej struktury list.

Możliwym do przyjęcia wariantem mógłby być istniejący w Austrii podział na dziedziny i specjalizacje (patrz zał. 1).

Przydatne może być także zawarcie wskazówek dotyczących szczególnych umiejętności eksperta w ramach specjalności (Np. w „szczególności w zakresie ...”) ale także ograniczenie merytoryczne (Np. „tylko w zakresie ...”).

Proponowane oznaczenie szczególnych umiejętności umożliwiłoby biegłemu ubieganie się o wpis w kilku specjalnościach, z drugiej jednak strony miałyby pozytywny wpływ na wybór najbardziej przydatnego biegłego, bez konieczności powoływania przez sędziego biegłego ad hoc.

3. Zwiększenie informacji zawartych na listach biegłych

Listy powinny zawierać również takie informacje o osobie biegłego, które ułatwią jego wybór i osiągalność. Samemu biegłemu także pomogłoby to w zaprezentowaniu swej osoby. Chodzi tu o informacje na temat wieku, specjalności (patrz wyżej B2), głównego zajęcia biegłego, faktu prowadzenia bądź nieprowadzenia przez niego działalności gospodarczej, danych kontaktowych itp.

4. Ogólna lista w Ministerstwie Sprawiedliwości

Podczas gdy prowadzenie list (proces certyfikacji i recertyfikacji, kontrola dyscyplinarna nad biegłymi) nadal powinna pozostać w rękach prezesów sądów okręgowych, godnym požądania byłoby techniczno-administracyjne połączenie list w Ministerstwie Sprawiedliwości i ich prowadzenie w formie elektronicznej. Utworzona w ten sposób lista ogólna służyłaby wszystkim organom wymiaru sprawiedliwości w całym kraju, co byłoby korzystne z wielu względów: bardziej skuteczny wybór wykwalifikowanych biegłych przez sądy i prokuratury; w przypadku konieczności weryfikacji opinii przez powzięcie opinii nadrzędnej, w przypadku

wyłączenia biegłego ze względu na stronnictwo, w przypadku konieczności powołania biegłego, który nie jest dostępny w danym okręgu sądowym itp.

5. Dostępność list dla ogółu społeczeństwa

Wymiar sprawiedliwości powinien wykorzystać wszelkie możliwości w celu pozyskania najlepszych ekspertów. Można to osiągnąć również między innymi poprzez wspomaganie ekspertów w tworzeniu ich własnej renomy. Zamierzone zwiększenie jakości poprzez udoskonalenie procesu wpisu na listę biegłych byłoby pierwszym krokiem w tym kierunku. Kolejnym krokiem mogłoby być poinformowanie szerszej opinii publicznej o uzyskaniu „certyfikatu” poprzez publikację wpisu na listę biegłych sądowych w Internecie. Dzięki temu wiedza ekspercka byłaby bardziej dostępna dla prywatnych zleceniodawców (z obszaru gospodarki wolnorynkowej), co nie tylko przyczyniłoby się do zwiększenia bezpieczeństwa w obrocie prawnym, ale również zwiększyłoby zainteresowanie samych ekspertów wpisem na listę biegłych sądowych.

6. Możliwość zamieszczenia we wpisie na liście linku odsyłającego do strony biegłego

Listy elektroniczne mogłyby umożliwić biegłemu zamieszczenie linku do swojej własnej strony internetowej, na której miałby możliwość bardziej obszernego przedstawienia swych możliwości eksperckich (Np. anonimowe referencje, działalność wykładowcza, działania doskonalenia zawodowego, publikacje naukowe w swej specjalności itp.) Również organ wymiaru sprawiedliwości miałby dzięki temu bardziej ułatwiony wybór biegłego w poszczególnych sprawach. Stosowne regulacje ustawodawcze powinny jednak szczegółowo określić treść takich stron, by uniknąć niedozwolonej reklamy.

7. Wprowadzenie elektronicznego dowodu biegłego

Elektroniczne prowadzenie list można by uzupełnić przez wydawanie elektronicznego dowodu biegłego, który w połączeniu z podpisem elektronicznym umożliwiłby biegłemu kontakt z sądami na drodze elektronicznej. Wpłynęłoby to na przyspieszenie postępowań i ułatwiłoby komunikację.

C. Zapewnienie jakości

1. Odpowiedzialność osobista biegłego za wydaną opinię i dowód zawarcia stosownego ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej

Biegły wobec stron procesu powinien ponosić odpowiedzialność cywilnoprawną za prawidłowość opinii. W celu pokrycia roszczeń odszkodowawczych należałoby przedstawić dowód zawarcia stosownego ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej. Jakość opinii zależy od tego, z jaką sankcją biegły musi się liczyć w przypadku nieprawidłowej ekspertyzy. Sankcje karne i dyscyplinarne są na ogół trudne w realizacji i dlatego też niepraktyczne. Natomiast niebezpieczeństwo dochodzenia roszczeń cywilnoprawnych przez stronę, która przegrała w sądzie w wyniku wydania nieprawidłowej opinii jest jak najbardziej realne, przy założeniu że taka odpowiedzialność cywilnoprawna biegłego w ogóle istnieje.

2. Wprowadzenie szczególnej ochrony karno- i cywilnoprawnej biegłego

Biegły musi być pewien co do tego, że w przypadku wydania prawidłowej i obiektywnej opinii nie musi się obawiać szkody osobistej ani majątkowej.

Wywieranie wpływu na biegłego przez stronę procesu, ale także i przez organ powołujący, powinno być zatem sankcjonowane na drodze cywilno- i karnoprawnej, np. poprzez roszczenia odszkodowawcze biegłego w związku z nadużyciem zaufania oraz wprowadzenie karalności bezprawnej interwencji.

3. Odpowiedzialność karna biegłego

Stosowne sankcje powinny odwozić również biegłego od pokusy ulegania wpływowi osób trzecich (zakaz żądania i przyjmowania prezentów; karalność za wykonanie fałszywej opinii).

4. Marginalizacja powołań ad hoc

W przypadku biegłych *ad hoc* brak jest kontroli jakości i odpowiedzialności dyscyplinarnej.

Jeżeli często będzie dochodziło do takich powołań, to biegli nie będą chcieli poddawać się trudnej i kosztownej procedurze wpisu na listę biegłych sądowych. Listy sądowe pozostaną wówczas niekompletne i będą wręcz stanowić może nawet swego rodzaju selekcję negatywną. Dlatego powołania *ad hoc* powinny być wyjątkowe.

Z drugiej jednak strony nie wolno podważać niezawisłości sędziowskiej przy wyborze środków dowodowych i biegłych. W przypadku braku wystarczającej ilości biegłych wpisanych na listę oraz w przypadku konieczności powołania biegłych zagranicznych, powołanie biegłego *ad hoc* powinno nadal być dopuszczalne.

Jeżeli uda się przekonać najbardziej uznanych w kraju ekspertów do wpisu na listę biegłych sądowych i przekonać sędziów o obiektywizmie i jakości procesu wpisu na listę, to powołania *ad hoc* automatycznie zredukują się do wymienionych wyżej wyjątkowych przypadków.

5. Wzmocnienie praw stron w wyborze biegłego

Strony procesowe (względnie ich przedstawiciele) zwykle są dobrze zorientowane co do jakości merytorycznej poszczególnych biegłych. Ich zastrzeżenia co do określonej osoby należy sprawdzić i uwzględnić przed powołaniem jej na biegłego. Tym samym można uniknąć powoływania niewłaściwych biegłych, powodów możliwego odrzucenia bądź wykluczenia biegłego ze względu na stronniczość, a także kosztownych interpretacji i uzupełnień ekspertyz.

Zgoda wszystkich stron procesu na powołanie uznanego biegłego cieszącego się autorytetem byłaby z pewnością rozwiązaniem optymalnym.

6. Wspomaganie wysiłków biegłych przy tworzeniu własnej organizacji zawodowej

Kontrola jakości postępowań o wpis na listę, bieżące doskonalenie zawodowe oraz nadzór dyscyplinarny powinny docelowo odbywać się z udziałem reprezentacji interesów biegłych. Wspieranie takich organizacji przez wymiar sprawiedliwości leży w interesie prawidłowego orzekania.

7. Bieżące informowanie biegłych o dotyczącym specyfiki ich zawodu orzecznictwie i rozwoju prawa

W celu wspierania biegłych w procesie kształcenia i doskonalenia zawodowego, sądy powinny na bieżąco informować biegłych o najnowszym orzecznictwie i rozwoju prawa.

8. Stworzenie procedury recertyfikacji

Wymóg powtarzającej się recertyfikacji (sprawdzanie, czy osobowe i merytoryczne przesłanki wpisu na listę biegłych są nadal spełnione) stanowi praktyczną gwarancję troski biegłego o wydawanie wartościowych opinii, o doksztalcanie się, poprawę swej wydajności i tym samym przyczynia się do podniesienia jakości orzeczeń sądowych.

9. Możliwość stworzenia listy referencji biegłego na elektronicznej liście biegłych z ograniczoną możliwością składania zapytań przez sądy i prokuratury

Jakość biegłego i czas trwania postępowania z udziałem biegłych zależą od tego, czy organ powołujący biegłego jest w stanie wyrobić sobie odpowiednią opinię na temat merytorycznej i osobistej przydatności biegłego. Na podstawie takiej listy referencji istniałaby możliwość, przed powołaniem określonego biegłego, wglądu do jego wcześniejszych opinii czy też

skontaktowania się z kolegami, którzy wcześniej korzystali z danego biegłego, w celu zapoznania się z ich opinią na temat przydatności danego biegłego pod kątem merytorycznym i osobowym (szybkość, niezawodność, logiczności wyводу, suwerenność w występowaniu na rozprawie publicznej itp.). Taka lista referencji mogłaby być używana także w przypadku recertyfikacji.

D. Wynagrodzenie

Zasadniczo należy stwierdzić, że wynagrodzenie biegłych w Polsce wydaje się zbyt niskie i tym samym nie stanowi odpowiedniej zachęty dla wykwalifikowanych ekspertów do występowania w roli biegłego sądowego.

Jakkolwiek natychmiastowe znaczne podwyższenie wynagrodzenia biegłych wydaje się mało prawdopodobne, to w przewidywalnym czasie należy zadbać o zbliżenie się do sytuacji panującej w innych krajach UE.

Możliwą i sprawdzoną w praktyce metodą może być stopniowe zbliżanie się i ostatecznie osiągnięcie takiego wynagrodzenia za czynności biegłych sądowych, jakie biegły zwykle osiąga za taką samą lub porównywalną czynność w swej pozasądowej praktyce zawodowej. Takie rozwiązanie należy w każdym razie rozważyć w odniesieniu do postępowań cywilnych, w których istnieje obowiązek pokrycia kosztów przez jedną ze stron.

E. Reklama

Kolejną zachętą w celu pozyskania wykwalifikowanych ekspertów mogłoby być zezwolenie im na reklamowanie się w ramach dokładnie zdefiniowanych przez prawo możliwości. W każdym razie powinno się pozwolić im na używanie tytułu „biegły sądowy” również w ramach działalności pozasądowej (np. na papierze firmowym, wizytówkach, w spisach telefonicznych).

II.) Praktyczne propozycje metod monitorowania obciążenia biegłego zleconymi opiniami.

Pomiar obciążenia biegłego jest dlatego taki trudny, ponieważ świadczenia umysłowe z natury trudno mierzyć za pomocą czynników czasowych i ilościowych. Oprócz tego biegli nie pracują wyłącznie w charakterze biegłego, ale również, co jest jak najbardziej pożądane, z jednej strony wykonują działalność zawodową a z drugiej mogą być zatrudniani przez kilku zleceńodawców. Proste zliczenie ilości zleceń czy akt nie jest możliwe chociażby ze

względu na różnorodność jakościową i ilościową opinii, stanowi przy tym zresztą mało miarodajny wskaźnik i naruszałoby ponadto niezawisłość sędziowską przy powoływaniu biegłych i zobowiązanie sędziów do dokładniejszego rozróżniania przy wyborze profilu jakościowego biegłego.

Nie bacząc na te uwagi, w niektórych krajach rozważa się rozwiązanie tego problemu poprzez centralną rejestrację znajdujących się u danego biegłego akt pod względem czasowym i merytorycznym. Pod względem technicznym byłoby to możliwe do realizacji dzięki powiązaniu z elektronicznymi rejestrami handlowymi. Tego typu rejestracja znajdujących się u biegłego akt niezbędnych do wydania opinii byłaby z pewnością krokiem w dobrym kierunku.

III.) Praktyczne propozycje odnośnie terminowego sporządzania opinii

1. Skonkretyzowanie zlecenia wydania opinii przez zleceniodawcę:

Zobowiązanie sądu lub innego zleceniodawcy do zadawania biegłemu możliwie jak najbardziej konkretnych i szczegółowych pytań. W przypadku bardziej kompleksowych zleceń, należy starać się porozdzielać pytania.

2. Dzielenie opinii/opinie tymczasowe:

W przypadku bardziej obszernych pytań biegły powinien mieć możliwość zaproponowania sporządzenia opinii częściowej lub tymczasowej, przede wszystkim w takich sytuacjach, gdy sporządzenie opinii całościowej byłoby związane z nakładem kosztowym niewspółmiernym do wartości przedmiotu sporu. W związku z tym biegły powinien być zobowiązany do poinformowania sądu albo innych zleceniodawców, gdyby jego koszty przekraczały wartość zaliczki wniesionej przez strony czy też w ogóle wartość całego przedmiotu sporu.

3. Wyznaczanie terminów i ich rygorystyczne przestrzeganie

Biegły powinien być zobowiązany bezpośrednio po otrzymaniu zlecenia sporządzenia opinii do poinformowania, jeżeli wyznaczony przez sąd termin nie jest wystarczający – czy to ze względu na obszerność opinii czy też ze względu na fakt sporządzania w tym czasie innych opinii czy też wykonywania przez niego innych czynności. Sąd powinien mieć wówczas możliwość – po uzgodnieniu ze stronami – przedłużenia terminu lub powołania innego mniej obciążonego biegłego.

W przypadku przekroczenia terminu sąd powinien nalegać na jak najszybsze przedstawienie zaległej opinii. Jeżeli biegły nie zastosuje się do monitu sądu, to – w przypadku rażącej winy – biegły powinien być pozbawiony wynagrodzenia czy też powinna być możliwość odebrania biegłemu zlecenia i przekazania go innemu biegłemu.

4. Wspieranie biegłego przez sąd przy zbieraniu materiału do opinii:

Sąd już w momencie udzielania zlecenia na wykonanie opinii powinien zobowiązać strony do współdziałania (przedłożenie dokumentów, badania, udostępnianie przedmiotów podlegających oględzinom itp.) Biegły powinien sam móc wezwać strony do dostarczenia brakującej dokumentacji, poddania się badaniu itp. Jeżeli strony nie zastosują się do wezwań biegłego, biegły informuje o tym sąd, który stanowczo powinien wezwać strony do współdziałania. Jeżeli strony się do tego nie zastosują, sąd udziela zlecenie na wydanie opinii na podstawie istniejącego materiału. Jeżeli strony po terminie dostarczą brakujące materiały, to istnieje możliwość sporządzenia opinii uzupełniającej na koszt opóźniającej się strony.

5. Formularze ewaluacyjne

W ramach procesu recertyfikacji sądy zatrudniające biegłych powinny zamieścić w formularzu ewaluacyjnym biegłego informacje na temat jakości i logiczności sporządzonych opinii a także na temat dotrzymywania terminów.

IV.) Praktyczne propozycje polepszenia jakości opinii

1. Postępowanie o wpis na listę biegłych

Sprawdzanie odpowiedniego wykształcenia i doświadczenia zawodowego biegłego przez prezesa sądu prowadzącego listę, także w ramach egzaminu komisyjnego (w skład komisji powinien wchodzić sędzia jako przewodniczący oraz co najmniej dwóch biegłych danej specjalizacji); Należy przy tym sprawdzić znajomość najważniejszych przepisów prawnych i innych postanowień regulujących kwestie sporządzania opinii przez biegłych. W ramach egzaminu możliwe jest również zlecenie wydania opinii próbnej. (patrz też pkt I C).

2. Udzielanie zlecenia

Możliwość powołania biegłego już na pierwszą rozprawę w celu ustalenia programu przebiegu postępowania. Dzięki temu biegły może udzielić wsparcia w formułowaniu pytań i udzielać informacji odnośnie tego, czy poszczególne punkty sporne w ogóle muszą być rozstrzygane za pomocą opinii (oszczędność kosztów).

3. Kontrola zlecniodawcy

Przestrzeganie terminów, możliwość wydawanie opinii tymczasowej, zobowiązanie biegłego do informowanie sądu w przypadku zaistnienia ważnych okoliczności mających wpływ na opinie (w przypadku dodatkowych pytań, w razie nieoczekiwanej kompleksowości sprawy). Biegły powinien mieć możliwość zlecenia wykonania czynności niezbędnych do wykonania

opinii (badanie krwi, analiza fotogrametryczna itp.) i wystawiania rachunku za wykonanie tych czynności.

4. Bieżące oferty kształcenia i doskonalenia zawodowego przez organy wymiaru sprawiedliwości lub organizacje zawodowe

Biegły powinien być zobowiązany do doksztalcania się w swej specjalności oraz do dokumentowania wszelkich kursów doskonalących w indeksie biegłego. W ramach procesu recertyfikacji kursy doksztalcające powinny być udokumentowane. Organizacją kursów doskonalących mogłyby zająć się zrzeszenia zawodowe. Oprócz tego powinny odbywać się wspólne szkolenia dla biegłych i sędziów/prokuratorów, które mogłyby oferować zarówno wymiar sprawiedliwości jak i zrzeszenia zawodowe.

Przed recertyfikacją prezes sądu prowadzącego listę biegłych powinien zasięgnąć informacji na temat szkoleń doskonalących odbytych przez biegłego. Sędziowie, którzy zlecali biegłemu wykonanie opinii, powinni przesłać prezesowi formularze ewaluacyjne na temat jakości i przydatności opinii danego biegłego, a także o przestrzeganiu terminów.

V.) Rekomendacje odnośnie polepszenia możliwości wykonywania zadań przez biegłych

1. Stworzenie „kodeksu etycznego” biegłych

Znaczenie działalności biegłych sądowych na rzecz wymiaru sprawiedliwości a także odpowiednie postrzeganie tego zawodu przez samych biegłych wymagają, by kierowali się oni w swej pracy określonymi regułami dotyczącymi ich grupy zawodowej. Zwiększyłyby to zaufanie społeczeństwa nie tylko do działalności samych biegłych, ale do całego sądownictwa i tym samym przyczyniłoby się do poprawienia jakości pracy ekspertów.

Następujące kwestie powinny zostać poddane stosownej regulacji :

Zobowiązanie biegłych

- do obiektywizmu i bezstronności
- do nienagannego zachowywania się w życiu zawodowym i prywatnym
- do bronięcia honoru i reputacji swej grupy zawodowej
- do starannej i sumiennej pracy
- do zachowania poufności
- do doksztalcania się
- do dochowywania wyznaczonych terminów
- do dogłębnej weryfikacji swych kompetencji merytorycznych
- do informowania o powodach mogących mieć wpływ na stronniczość biegłego
- do działalności na własną odpowiedzialność

- do przestrzegania zasad gospodarności i ekonomii procesu
- do informowania o kolizji interesów
- do koleżeńskiego zachowania wobec innych biegłych

Zakaz

- udziału bądź współdziałania w czynnościach kontrowersyjnych, sprzecznych z obyczajem lub ustawą
- przyjmowania korzyści w związku z wykonywaniem czynności biegłego
- reklamy sprzecznej z wizerunkiem grupy zawodowej i dobrymi obyczajami
- niemerytorycznej lub osobistej krytyki innych biegłych

(patrz załącznik I - Code of ethics/Euroexpert; załącznik II – Kodeks etyczny (Code of ethics) Austria)

Załącznik I: Code of ethics/Euroexpert

Załącznik II: Kodeks etyczny (Code of ethics) Austria

Załącznik III: Nomenklatura Austria

Załącznik IV: 10 tez mających na celu powstanie niezależnego zrzeszenia biegłych

ZAŁĄCZNIK I

Kodeks zachowań biegłych w ramach zrzeszenia EuroExpert

Preambuła

Niniejszy Kodeks Zachowań zawiera minimalne wymogi odnośnie reguł zachowań, które powinny być przestrzegane przez wszystkich biegłych.

Uwzględniono przy tym, że w Europie obowiązują różne systemy prawne z różnym orzecznictwem, które mogą nakładać na biegłego dodatkowe obowiązki i zadania. Obok tego Kodeksu istnieją Ogólne Zasady Zawodowe, których biegły powinien przestrzegać.

Wymagają one, by biegły

- był osobą „właściwą i porządną“
- posiadał wysoki poziom wiedzy technicznej i praktycznego doświadczenia w swej specjalizacji i ten poziom utrzymywał
- na bieżąco aktualizował swą wiedzę merytoryczną oraz wiedzę dotyczącą funkcji biegłego oraz dbał o doskonalenie się i doskonalenie swych umiejętności zawodowych.

Kodeks

1. Biegli muszą wykonywać swe czynności tak, aby nie szkodzić ani narażać na uszczerbek:

- a) niezależności, bezstronności, obiektywności i praworządności biegłego
- b) obowiązku biegłego wobec sądów
- c) dużej renomy biegłego lub ogółu biegłych
- d) właściwej pracy biegłego
- e) obowiązku biegłego do zachowania poufności

2. Biegły, który otrzymał zlecenie lub został wezwany do udziału w postępowaniu spornym, nie może zawierać porozumień, które zagrażałyby jego bezstronności, a jego honorarium nie może zależeć od wyniku postępowania; nie może on też przyjmować poza swym honorarium i dietami żadnych innych korzyści.

3. W sytuacji rzeczywistego lub potencjalnego konfliktu interesów, biegły nie może przyjmować zleceń. W odstępstwie od tej reguły biegły może w przypadku całkowitego ujawnienia tego faktu sędziemu lub innemu zleceniodawcy w odpowiednich przypadkach przyjmować zlecenia, jeżeli zleceniodawcy wyraźnie się na to godzą. Jeżeli po przyjęciu zlecenia doszłoby do rzeczywistego lub potencjalnego konfliktu, biegły zobowiązany jest do natychmiastowego poinformowania o tym wszystkich zainteresowanych i w odpowiednich przypadkach do odstąpienia od wykonywania zlecenia.

4. W celu ochrony swego klienta biegły powinien zawrzeć z uznanym towarzystwem ubezpieczeniowym umowę ubezpieczenia ze stosowną ochroną ubezpieczeniową.

5. Biegli nie mogą reklamować swej działalności w sposób, który ogólnie postrzegany jest za niesmaczny. Reklama w żadnym wypadku nie może być nieprawdziwa lub wprowadzająca w błąd.

ZAŁĄCZNIK II

Kodeks etyczny („ Code of ethics“) austriackich biegłych sądowych

Preambuła (wyciąg)

Znaczenie działalności przysięgłych biegłych sądowych na rzecz wymiaru sprawiedliwości w Austrii oraz duży stopień zaufania wobec działalności biegłych sądowych a także percepcja tego zawodu przez samych biegłych wymagają, by poprzez zobowiązanie do przestrzegania wiążących reguł etycznych zasignalizować całemu społeczeństwu, jakim kodeksem zachowań biegli sądowi kierują się przy wykonywaniu swych czynności.

Niniejsze regulacje zawodowe służą również ochronie i wspieraniu honoru zawodowego biegłych.

Regulacje zawodowe odzwierciedlają pogląd znacznie przeważającej liczby przysięgłych biegłych sądowych Austrii odnośnie obowiązków zawodowych biegłego przy wykonywaniu czynności opiniodawczych.

Reguły zawodowe powinny zdaniem zgromadzenia delegatów stanowić wkład w polepszenie pracy opiniodawczej oraz lepsze funkcjonowanie sądownictwa w Austrii.

1. Ogólne zasady zachowań

1.1. Biegły sądowy jest niezależnym, zobowiązanym do obiektywizmu i bezstronności organem pomocniczym sądu i tym samym częścią wymiaru sprawiedliwości. Zobowiązany jest do nieskazitelnego zachowania zarówno w trakcie wykonywania czynności biegłego na zlecenie sądu lub organu administracji a także w swej pracy zawodowej i poza nią oraz do zaniechania wszelkich działań, które godziłyby w zaufanie i szacunek stron oraz opinii publicznej wobec funkcji biegłego. Zobowiązany jest do poszanowania honoru i czci swej grupy zawodowej.

1.2. Biegły zobowiązany jest do starannego i sumiennego spełniania wziętych na siebie zobowiązań wynikających ze złożenia przysięgi (§ 5 ust. 1 SDG) przy każdej czynności biegłego, niezależnie od tego, na czyje zlecenie jest wykonywana.

1.3. Jakiegokolwiek współdziałanie lub uczestnictwo biegłego w czynnościach budzących wątpliwości, niezgodnych z prawem lub dobrymi obyczajami, stanowi naruszenie reguł zawodowych.

1.4. Biegłemu nie wolno w związku ze swą działalnością jako biegły żądać i przyjmować jakichkolwiek korzyści lub ich obietnicy, które mogłyby narazić na szwank jego obiektywizm, chyba że przyjmowanie korzyści – ze względu na ich znikomą wartość – stanowi zgodnie z ogólną opinią powszechnie przyjęty zwyczaj. Biegły zobowiązany jest również do powzięcia wszelkich będących w jego mocy działań, by zapobiegać przyjmowaniu takich korzyści przez jego pracowników lub bliskich.

1.5. Biegły zobowiązany jest do zachowania ścisłej poufności na temat swej działalności jako biegły i poczynionych w związku z tym ustaleń. W szczególności nie wolno mu ujawniać lub wykorzystywać tajemnic handlowych lub firmowych pozyskanych w ramach wykonywania działalności biegłego.

1.6. Biegły zobowiązany jest do ciągłego doskonalenia się w swej specjalności. Do dokumentacji podejmowanych działań doskonalenia zawodowego służy zainicjowany przez Centralne Zrzeszenie Biegłych indeks biegłego (*por. wywody w SV 1999/3, 101i nast.f*).

1.7. Używanie oznaczenia biegły przysięgły i sądowy do celów reklamowych i w celu polepszenia swej konkurencyjności jest zakazane. Na obszarze pracy biegłego stosowanie tego oznaczenia jest dopuszczalne na nagłówkach listów, na wizytówkach, w książce telefonicznej, na tabliczce mieszkaniowej itp. – tylko jako komunikat bez wyszczególnienia tekstu o charakterze reklamowym. Wzmianka o właściwości biegłego przysięgłego i sądowego w oznaczeniu przedsiębiorstwa lub towaru jest w każdym wypadku sprzeczna z dobrym obyczajem.

Dokonując wpisu na listę biegłych sądowych oraz przy tworzeniu linku zgodnie z § 3a ust. 5 SDG należy kierować się następującymi zasadami:

1.7.1. Przedmiotem wpisu i ewentualnie osiągalnej za pomocą umieszczonego we wpisie linku strony internetowej biegłego przysięgłego i sądowego (dalej nazywaną stroną biegłego) mogą być wyłącznie informacje na temat wykształcenia i kariery zawodowej, infrastruktury działalności biegłego oraz zakresu dotychczasowej działalności biegłego, w szczególności odnośnie ilości zamówień od organów administracji i zamówień prywatnych oraz odnośnie przedmiotu opinii. Inne treści są niedopuszczalne.

1.7.2. Treść strony biegłego nie może łamać zakazów ani nakazów prawnych i nie może być sprzeczna z dobrymi obyczajami.

1.7.3. Wszystkie informacje muszą być zgodne z prawdą i podlegać obiektywnej weryfikacji. Nie mogą naruszać umownego lub ustawowego obowiązku poufności ani praw osób trzecich.

1.7.4. Opis umiejętności i wiedzy ma mieć charakter rzeczowy i obiektywny i powinien odnosić się do obszaru objętego certyfikacją.

1.7.5. Należy zaniechać podawania danych wprowadzających w błąd, w szczególności niedokładnych, wieloznacznych i niepełnych.

1.7.6. Należy zaniechać jakichkolwiek wyszczególnień o charakterze reklamowym.

1.7.7. Odnoszenie się do innych biegłych i ich usług jest zabronione.

1.7.8. Wygląd strony biegłego nie może być w sprzeczności z honorem i czcią przysięgłego biegłego sądowego.

1.7.9. Link ze strony biegłego na inną stronę biegłego używaną w obrocie gospodarczym jest niedopuszczalny, jednakże w danych adresowych biegłego może być podany (zamieszczony nie jako hiperłącze) adres internetowy biegłego używany przez niego w obrocie gospodarczym. Link z takiej strony odsyłający na listę biegłych sądowych lub na stronę biegłego jest niedopuszczalny.

1.7.10. Na pozostałych stronach internetowych biegłego zabronione jest czynienie jakichkolwiek wzmianek o właściwości przysięgłego biegłego sądowego. Jakakolwiek (choćby pośrednia) wskazówka narusza dobry obyczaj.

Przy sporządzaniu opinii pisemnych biegły posługuje się pieczęcią okrągłą zawierającą imię i nazwisko biegłego oraz oznaczenie "przysięgły biegły sądowy". Przykłady wyglądu takiej pieczęci są dostępne w Centralnym Zrzeszeniu Biegłych.

1.8. Biegły zobowiązany jest w postępowaniach sądowych i przed organami administracji do przedstawiania swych opłat zgodnie z postanowieniami Ustawy o prawie do wynagrodzenia (GebAG). W przypadku zleceń prywatnych biegły może swobodnie ustalić wysokość honorarium ze zleceniodawcą. Również swobodnie ustalone honorarium nie może być oczywiście niewspółmierne do wykonanego świadczenia.

W przypadku grożącej niewspółmierności spodziewanego wynagrodzenia biegłego (honorarium) do wartości przedmiotu sporu (albo wartości innego interesu zleceniodawcy) lub do wysokości ewentualnej zaliczki, biegły składa stosowne oświadczenie ostrzegawczo-wyjaśniające wobec zleceniodawcy i/lub stron zobowiązanych do poniesienia kosztów.

2. Zachowanie przy zbieraniu materiałów i sporządzaniu opinii, w szczególności na zlecenie sądów (innych organów administracji)

2.1. Biegły zobowiązany jest do zachowania wyznaczonego przez sąd (organ administracyjny) terminu na wykonanie pracy opiniodawczej.

O nieuniknionych przekroczeniach terminu biegły informuje sąd (organ administracji) bezpośrednio po dowiedzeniu się o przyczynie opóźnienia – w każdym razie przed upływem terminu – kierując jednocześnie uzasadniony wniosek o wydłużenie terminu. Wyraźną regulację tego obowiązku informacji zawiera § 357 ust. 1 ZPO.

2.2. Po otrzymaniu zlecenia biegły zobowiązany jest – o ile jest to konieczne – poprzez badanie akt i wstępne ustalenie informacji bezzwłocznie sprawdzić, czy posiada wymaganą do wykonania zlecenia kompetencję merytoryczną. W przypadku wątpliwości co do swej kompetencji merytorycznej, biegły zobowiązany jest do odmowy przyjęcia zlecenia. Jeżeli wątpliwości odnoszą się co do poszczególnych części zlecenia, należy o tym poinformować zleceniodawcę i zaproponować mu powołanie dodatkowego biegłego (zasięgnięcie opinii pomocniczej).

2.3. Biegły zobowiązany jest w każdym stadium swej pracy opiniodawczej do poinformowania zleceniodawcy o przyczynach, które wydają się kwestionować jego niezależność, obiektywność i bezstronność. Kwestie ewentualnej stronniczości biegły zobowiązany jest zbadać przed każdym przyjęciem zlecenia, bez odpowiedniego wezwania przez zlecającego stronę lub innego uczestnika postępowania. Ponadto biegły w swej pracy jest zobowiązany do unikania jakiegokolwiek pozoru stronniczości.

Powodem do kwestionowania całkowitej bezstronności biegłego jest pozostawanie przez biegłego w stosunkach rodzinnych, zażyłych stosunkach przyjacielskich lub handlowych ze stroną lub uczestnikiem postępowania, jeżeli istnieje lub istniał spór z jedną ze stron lub z

uczestnikiem postępowania, lub jeżeli biegły zajmował się wcześniej daną sprawą w jakikolwiek sposób (Np. jako biegły prywatny strony lub uczestnika postępowania).

2.4. Jeżeli istnieją powody stojące na przeszkodzie należytemu wykonaniu zlecenia (Np. w związku z obciążeniem innymi zleceniami sądowymi lub organów administracji, innym obciążeniem zawodowym lub ze względów osobistych, ze względu na kłopoty zdrowotne, stronnictwo lub brak kompetencji merytorycznej na wykonanie konkretnego zlecenia), biegły zobowiązany jest wobec sądu (organu administracji) do bezzwłocznej odmowy przyjęcia zlecenia z podaniem przyczyny uniemożliwiającej jego wykonanie. W takim wypadku przesłane już akta należy natychmiast odesłać.

2.5. Biegły wykonując opinie ustne i pisemne zobowiązany jest do przestrzegania zasad gospodarności i ekonomiki postępowania. W szczególności powinien przestrzegać zakresu zlecenia i unikać wykraczania poza ten zakres. Wątpliwości co do objętości i treści zlecenia należy wyjaśnić ze zleceniodawcą (por. § 25 ust. 1 GebAG). Biegły jest przy tym zobowiązany do wskazywania zleceniodawcy na ewentualne dalsze okoliczności, mogące mieć wpływ na wydanie opinii; w tym względzie również zobowiązany jest do zasięgnięcia wytycznych zleceniodawcy (Np. poprzez uzupełnienie lub zmianę zlecenia wykonania opinii)

2.6. Biegły zobowiązany jest do wykonania zlecenia w ramach swej osobistej odpowiedzialności. Dopuszczalne jest skorzystanie z pomocy pracowników nadzorowanych przez biegłego.

Legitymizowanie niekontrolowanej, samodzielnej pracy innych osób poprzez oznaczenie jej jako wykonanej przez przysięgłego biegłego sądowego jest sprzeczne z dobrym obyczajem.

2.7. Biegły powinien cechować się przy wykonywaniu swej pracy uprzejmością i cierpliwością; również poprzez właściwy dobór słów powinien wykazać troskę o obiektywność i bezstronność.

Biegły zobowiązany jest przy zbieraniu materiału i dokonywaniu ustaleń do respektowania praw stron i pozostałych uczestników postępowania. Biegły informuje bezzwłocznie sąd (organ administracji) lub zleceniodawcę o przeszkodach w przeprowadzeniu prac mających na celu ustalenie faktów. Por. regulacje obowiązku współdziałania w § 359 ust. 2 ZPO.

2.8. Biegły powołany przez sąd lub organ administracji zobowiązany jest do przestrzegania w swej pracy opiniodawczej właściwych przepisów postępowania dotyczących dowodu z opinii biegłego. O ile sąd lub organ administracji nie zaleci innego sposobu postępowania, biegły przy ustalaniu faktów zobowiązany jest zawsze do przestrzegania fundamentalnej zasady wysłuchania obu stron postępowania. W przypadku ustaleń dokonywanych samodzielnie przez biegłego na podstawie zlecenia sądu (organu administracji), biegły zobowiązany jest do bezstronnego prowadzenia postępowania i zachowania zasady uczciwego postępowania.

2.9. Biegły w każdym stadium postępowania zobowiązany jest do poczynienia wszelkich starań, by przyspieszyć przebieg postępowania przed sądem (organem administracji).

3. Postanowienia szczególne dotyczące opinii prywatnych

3.1. W punkcie 1.2 zawarte jest zobowiązanie biegłego do wypełniania podjętych w przysiędze biegłego zobowiązań również przy sporządzaniu opinii prywatnych. W przypadku wszystkich opinii prywatnych biegły zobowiązany jest do podania zleceniodawcy albo przynajmniej do zamieszczenia wyraźnego wskazania w opinii, że zlecenie na sporządzenie opinii otrzymał od strony prywatnej.

3.2. Jeżeli biegły w związku z ustawowym zobowiązaniem zawodowym do dbania o interes zleceniodawcy popadnie w konflikt interesów z funkcją niezależnego, bezstronnego i zobligowanego do obiektywizmu biegłego, to powinien on odmówić przyjęcia zlecenia prywatnego wskazując na istniejący konflikt interesów. Jeżeli jednak biegły działa nadal dla danego zleceniodawcy w ramach wykonywanej przez siebie głównej działalności zarobkowej, to zobowiązany jest do zaniechania w tej działalności jakichkolwiek wskazań na swą właściwość przysięgłego biegłego sądowego. Biegły w ramach swych możliwości powinien zadbać również o to, by także jego zleceniodawcy i osoby trzecie nie czyniły takich wskazówek.

4. Zachowanie wobec innych biegłych

4.1. Biegły zobowiązany jest do przestrzegania wobec innych biegłych zasady koleżeńskości.

4.2. Nierzeczowa lub mająca na celu poniżenie osoby krytyka innych biegłych i ich dokonań jest niedopuszczalna.

4.3. W razie ewentualnych sporów osobistych w związku z działalnością biegłego pomiędzy członkami Krajowego Zrzeszenia Centralnego Zrzeszenia Biegłych Sądowych Austrii członkowie przed wszczęciem ewentualnych kroków sądowych lub administracyjnych powinni – o ile nie będzie to miało negatywnego wpływu na pozycję prawną jednej ze stron konfliktu i nie ma ustawowego obowiązku do zachowania odpowiedniej procedury – przekazać sprawę komisji rozjemczej właściwego zrzeszenia krajowego. Jeżeli istnieją różnice zdań pomiędzy członkami różnych zrzeszeń krajowych, należy poinformować Zrzeszenie Centralne, które określi, która komisja rozjemcza zrzeszenia krajowego jest właściwa do rozstrzygnięcia danej sprawy.

Załącznik III

Austriacki podział na działy i specjalności dla biegłych sądowych (nomenklatura)

PRACA, PRZEDSIĘBIORSTWO, BIUROWOŚĆ

zarządzanie przedsiębiorstwem, ekonomika przedsiębiorstwa
organizacja pracy, organizacja przedsiębiorstwa (planowanie, kierowanie, kształcenie kadry menedżerskiej)
stanowisko pracy, ergonomia
technika pracy
zawodownawstwo
informatyka przedsiębiorstwa: służby informatyczne
gospodarstwa rolne
marketing
doradztwo przedsiębiorstwa

ARCHEOLOGIA

archeologia

ASTRONOMIA

astronomia
instrumenty, przyrządy

RZEMIOSŁO BUDOWLANE, ARCHITEKTURA WNĘTRZ

prace z sztucznym kamieniem i lastrico
prace z mozaiką, płytami, płytkami
roboty asfaltowe, izolacyjne, przy nawierzchni bitumicznej
roboty blacharskie, ślusarskie, przy konstrukcjach stalowych
roboty dekarские
roboty przy posadzkach bezspoinowych
podłogi, oblicówki
budowa rusztowań
roboty zduńskie
instalacje grzewcze, instalacje wentylacyjne, klimatyzacje
produkcja systemów izolacji cieplnej
produkcja, montaż okien i drzwi z tworzyw sztucznych; urządzenia z tworzyw sztucznych
podłogi przemysłowe
architektura wnętrza
roboty malarskie, lakiernicze, nanoszenia powłok
roboty murarskie
roboty brukarskie
naprawy kominów
instalacje sanitarne, urządzenia sanitarne
roboty sztukatorskie
suchy montaż
roboty tynkarskie

BUDOWNICTWO

budownictwo lądowe naziemne, architektura
instalacje do odprowadzania ścieków
alternatywna energetyka
budowa kolei linowych, wyciągów krzesełkowych, wyciągów narciarskich
materiały budowlane

budownictwo betonowe, budownictwo żelbetonowe
budowa mostów
studnie, wodociągi
urządzenia kolejowe
budowa fundamentów, mechanika gruntów
budownictwo drewniane
kalkulacje, przydzielanie, zlecanie i wykonywanie zleceń budowlanych, realizacja i rozliczanie budowy
budowle / urządzenia ochrony przeciwlawinowej
konstrukcje metalowe
technika wibracyjna, akustyka
budowa basenów
obiekty sportowe, place zabaw
statyka
budowa ulic i dróg
budownictwo lądowe ziemne i naziemne
budowa tuneli, eksploatacja sztolniowa
termotechnika, technika wilgotnościowa
elektrownie wodne
budowlowe wodne

BIOLOGIA

biologia ogólna
technika genetyczna
biologia genetyczna, molekularna biologia sądowa, badania genetyczno molekularne, badania dna
mikrobiologia
ekologia

CHEMIA

agrochemia (szczególnie ochrona roślin, zwalczanie szkodników, nawożenie)
chemia ogólna stosowana, chemia ogólna analityczna
ogólna chemia spożywcza
chemia budowlana
biochemia
chemia produktów z ropy naftowej (smary, parafina, wosk ziemny)
chemia produktów drewnianych
chemia korozji
chemia metali, obróbki metali
chemia produktów z węgla kamiennego
chemia: farby, lakier, żywica, wosk, środki ochrony przeciwkorozyjnej, politura, środki czystości i konserwacji
chemia: materiały garbarskie
chemia: oleje i tłuszcze techniczne (także steryna, świece, mydła itd.)
technologia chemiczna (szczególnie produkcja, badania)
inżynieria chemiczna
elastomery
elektrochemia
fotochemia
handel chemikaliami

kauczuk, guma
tworzywa sztuczne (polimery, domieszki, zmiękczacze, antystatyka, tłumiki płomienia itd.)
chemia produktów spożywczych: piekarnictwo, środki piekarnicze
chemia produktów spożywczych: chemia fermentacji, techniki fermentacji
chemia produktów spożywczych: tłuszcze spożywcze, oleje spożywcze
chemia produktów spożywczych: zboża
chemia produktów spożywczych: konserwanty, konserwy (mięso, ryby, owoce, warzywa itd.)
chemia produktów spożywczych: mleko, produkty mleczarskie
chemia produktów spożywczych: krochmal spożywczy, produkty skrobiowe
chemia produktów spożywczych: wino, wysokoprocentowe napoje alkoholowe (esencje, oleje aromatyczne)
chemia produktów spożywczych: cukier, słodycze
osoby wykonujące próby chemiczne
chemia farmaceutyczna (produkty dla aptek, kosmetyki, narkotyki)
kontrola tworzyw sztucznych
recycling
zwalczani szkodników w budynkach
chemia środowiskowa (chemia ekologiczna)
przetwarzanie i usuwanie tworzyw sztucznych
chemia środków do prania
chemia wody i ścieków
OCHRONA ZABYTKÓW, KRAJOBRAZ MIEJSKI, KRAJOBRAZ WIEJSKI
restauracja starego miasta
ochrona zabytków, pielęgnacja krajobrazu miejskiego
rewitalizacja i renowacja starych budowli
USŁUGI – RZEMIOSŁO, WOLNE ZAWODY
prace malarzy tablic, malarzy pisma, złotników, dekoratorów
obsługa kąpielisk, saun, obiektów sportowych, placów zabaw
czyszczenie pomników, czyszczenie fasad, czyszczenie budynków
szkoły jazdy
obiekty turystyczne
prace fryzjerskie, pedicure, manicure, peruki
usługi hotelowe i restauracyjne, przemysł szynkarski
honoraria architektów, konsultantów inżynierskich, mistrzów budowlanych
hotel
biuro inkasowe
kawiarnie, kafejki
badanie rynku, badanie opinii publicznej
leasing personelu, wypożyczanie personelu
udzielanie pożyczek pod zastaw
biura podróży
restauracja
pielęgnacja twarzy i ciała
stacje paliw, stacje serwisu pojazdów, myjnie, garaże
szkoły nauki tańca, firmy wystawiennicze, przedsiębiorstwa rozrywkowe
prace tapicerskie, dekoratorskie łącznie z materiałami
nurkowanie
biura sprzedaży biletów do teatrów i kin

pośrednictwo w obszarze sztuki i rozrywki
pralnie, farbiarnie, firmy sprzątające, prace pokrewne
reklama

INSTALACJE ELEKTRYCZNE, URZĄDZENIA, ELEKTROTECHNIKA

elektrownie elektryczne

akumulatory, baterie, ich instalacje i urządzenia ładujące
urządzenia piorunochronowe, materiały piorunochronowe
urządzenia alarmujące, urządzenia przeciwpożarowe
urządzenia elektryczne na statkach i w pojazdach
urządzenia elektryczne przemysłu chemicznego
koleje elektryczne

oświetlenie elektryczne, instalacje z rurami jarzeniowymi
elektryczne maszyny biurowe do reprodukcji, głównie do administrowania pocztą
elektryczne urządzenia gospodarstwa domowego, urządzenia biurowe, zabawki
elektryczne maszyny: generatory, silniki, transformatory

elektromagnetyczna zgodność w energetyce
urządzenia, aparaty i sprzęt elektromedyczny
energetyka w przedsiębiorstwach górniczych
uziemienie, ochrona przepięciowa

instalacje i urządzenia przeciwwybuchowe

technika transportu bliskiego (poczta pneumatyczna, wyciąg taśmowy)

fotowoltaika – maszyny i urządzenia

Urządzenia wysokiego napięcia (rozdzielnice, transformatory, przewody napowietrzne, kable)

przemysłowe urządzenia elektrotermiczne

energoelektronika (włączając przetwornice statyczne, urządzenia UPS)

urządzenia niskiego napięcia: sieci dyfuzyjne, instalacje elektryczne, instalacje elektryczne)

ZDROWIE

specjalistyczne świadczenia techniki medycznej

opieka zdrowotna i szpitalna

masaż zdrowotny

usługi pogrzebowe, cmentarnictwo

logopedia (zaburzenia mowy i głosu)

artykuły ortopedyczne (także mechanika ortopedyczna), usługi techniki ortopedycznej

usługi pogotowia ratunkowego

materiały opatrunkowe

stomatologia

technik dentystyczny

OCHRONA WŁASNOŚCI PRZEMYSŁOWEJ

design

system patentowy

SZKŁO, OBRÓBKA SZKŁA

obróbka szkła (także lustra)

produkcja szkła

konstrukcje szklane, przeszklenia

szlifowanie szkła, obróbka szkła, przetwarzanie szkła

artykuły szklane

szyby zespolone

HANDEL

handel pojazdami starymi i używanymi (wycenianie wartości przedmiotów codziennego , wyposażenia mieszkań, za wyjątkiem dzieł sztuki, antyków i innych przedmiotów wartościowych)

handel towarami biurowymi

handel eksportowy

handel innymi pojazdami

handel towarami drogeryjnymi

handel farbami, lakierami

handel upominkami, prezentami

handel pojazdami historycznymi

handel pojazdami osobowymi

handel artykułami spożywczymi, handel artykułami różnymi

handel linoleum, woskiem i skórami

handel maszynami

handel artykułami perfumeryjnymi i kosmetykami

handel m. in. farmaceutykami, innymi produktami leczniczymi

handel butami, materiałami ochrony obuwia

zwyczaje handlowe

kwestie przedstawicielstwa handlowego

handel importowy

handel ratalny

handel tytoniem i innymi artykułami tytoniowymi

DREWNO, OBRÓBKA DREWNA

prace stolarskie

prace tokarskie

forniry, płyty włókowe

handel drzewem

wykonywanie gotowych domów drewnianych

choroby drewna, impregnacja drewna

stolarka meblowa, stolarka artystyczna, wyroby z drewna, handel meblami

papier, papa, produkcja materiałów drewnopochodnych, produkcja celulozy

parkiety

tartaki

pozostała obróbka drewna

gospodarka leśna, drzewa, pozyskiwanie drewna (łącznie ze składowaniem i transportem)

stropy drewniane

NIERUCHOMOŚCI (WYCENA, ADMINISTROWANIE, UŻYTKOWANIE)

nieruchomości mieszkalne

domy jednorodzinne, domy dwurodzinne (nieruchomości)

system wspierania budownictwa

działki ogrodowe

pomieszczenia biurowe

nieruchomości używane do celów gospodarczych

większe nieruchomości leśne

większe nieruchomości rolne

pośrednictwo w sprzedaży nieruchomości

administrowanie budynkami

mniejsze nieruchomości leśne

mniejsze nieruchomości rolne

ogródki działkowe z budynkami w rozumieniu §§ 9 ust. 1, 16 ust. 1

ustawy o działkownictwie

budowle rolne i leśne
domy wielorodzinne, grunty o różnym przeznaczeniu
własnościowe budynki mieszkalne
czynsz za najem i opłata za użytkowanie
ustalanie wartości za użytkowanie
własność mieszkaniowa

TECHNIKA INFORMACYJNA

systemy komputerowe, komputery (łącznie z systemami operacyjnymi), peryferia komputerowe
systemy analogowe
sterowanie urządzeniami, technika pomiarowa, technika regulacyjna, teletechnika, SPS
oprogramowanie użytkowe, programy standartowe
sądowe zabezpieczanie danych, rekonstrukcja danych, ewaluacja danych
automatyka budynkowa, technika budynkowa, kontrola dostępu, systemy alarmowe
oprogramowanie internetowe, programowanie stron WEB, aplikacje sieciowe
bezpieczeństwo informatyczne, ochrona danych, szyfrowanie, tworzenie podpisów elektronicznych, ochrona antywirusowa
planowanie projektów informatycznych, zarządzanie projektami informatycznymi
systemy komunikacyjne: LAN, WAN, MAN, Internet
mikroprocesory, Embedded Systems
komputery osobiste (PC)
przetwarzanie danych procesowych, systemy czasu rzeczywistego
programy, programowanie

KREDYTY, BANKI, GIEŁDA

kwestie finansowe, kwestie walutowe
kasy oszczędnościowe budowlane
giełda, bankowość
pochodne produkty finansowe
inkaso dokumentów
transakcje depozytowe (łącznie z obrotem pieniężnym, kartami kredytowymi, debetowymi, płatnościami internetowymi)
towarzystwa kredytowe
kredyty
leasing
kasy oszczędnościowe
doradztwo majątkowe
papiery wartościowe, fundusze łącznie z doradztwem i realizacją transakcji

KRYMINOLOGIA, PISMOZNAWSTWO, SZYFRY

kryminologia ogólna
rekonstrukcja wybuchów, rekonstrukcja pożarów
szyfrowanie
fałszerstwo pieniędzy i papierów wartościowych
ślady (narzędzia, podeszwy, klucze, zamki)
badanie pisma odręcznego
kryminalistyczne badanie przedmiotów
badanie pisma maszynowego
rekonstrukcja usuniętych śladów
zabezpieczenia antynapadowe
daktyloskopia
badanie dokumentów
badanie dokumentów, pism

SZTUKA, ANTYKI (PRODUKCJA, WYCENA, HANDEL)

stare pisma, mapy, książki, rękopisy
antyki, sztuka stara i nowoczesna, rzemiosło artystyczne, sztuka ludowa
drukarstwo i inne prace graficzne

fotografia
filatelistyka, numizmatyka, medale, stare banknoty
technika restauracji, konserwacji
stroje i dekoracje teatralne

PRODUKTY ŻYWNOŚCIOWE, UŻYWKI, BADANIA ŻYWIENIOWE

piekarnictwo
piwa, browary, produkty słodowe
trwałe produkty piekarskie
jajka, produkty jajeczne
obróbka ziemniaków, wytwarzanie skrobi
badania żywieniowe
produkcja octu, octy
ryby, produkty rybne, skorupiaki
mięso, produkty mięsne
soki owocowe, napoje bezalkoholowe
przyprawy, owoce południowe
bobowate, ziemniaki, cebule
kawa, herbata, kakao, produkty czekoladowe
winnice, produkcja win
konserwowanie owoców i warzyw
higiena żywności
technologia żywności
mąki, skrobia, produkty młynarskie, produkty mączne
mleko, produkty mleczne
mleczarnie, serownie
owoce, warzywa
tłuszcze i oleje roślinne
kontrola jakości, ocenianie towaru (próby, oględziny)
ryż, płatki owsiane, kasze, zboża
żywienie niemowląt, żywienie dzieci, dietetyka
pieczywo ciemne, pieczywo jasne
musztarda, żelatyna, majonez, produkty pochodne
lód spożywczy
produkcja alkoholi, alkohole
zupy
ciasta
żywność mrożona
tłuszcze i oleje zwierzęce
woda pitna, woda mineralna, woda sodowa
wino, moszcz
dziczyzna, drób
cukier
produkty cukiernicze

MASZYNY, URZĄDZENIA, PRZYRZĄDY, INSTRUMENTY

drzwi, bramy i szlabany sterowane
kotły parowe, maszyny parowe, turbiny parowe
pojemniki ciśnieniowe
maszyny drukarskie, maszyny, urządzenia graficzne
obliczanie trwałości, elementy kończące
maszyny latające, maszyny, urządzenie w parkach rozrywki
maszyny i urządzenia leśne
urządzenia fotograficzne, kinematograficzne
urządzenia gazowe, urządzenia grzewcze, urządzenia ogniowe
turbiny gazowe
maszyny do obróbki drewna

hydraulika, pneumatyka
instrumenty i narzędzia pomiarowe
ruchome dźwigi, podnośniki, windy, taśmy, urządzenia widłowe,
systemy regałowe
maszyny i urządzenia rolnicze
pojazdy powietrzne
maszyny gastronomiczne
maszyny do mechanicznego przenoszenia mocy, sprzęgła
maszyny, urządzenia budowlane
maszyny, urządzenia do obróbki techniczno-chemicznej
maszyny, urządzenia hutnicze i kopalniane
maszyny i urządzenia do produkcji i obróbki papieru
maszyny i urządzenia do obróbki minerałów i kamieni
maszyny i urządzenia do obróbki tworzyw sztucznych
maszyny i urządzenia do produkcji żywności i używek
maszyny i urządzenia do obróbki skóry
kontrola maszyn (funkcjonalność, zgodność z normami, bezpieczeństwo,
usterki mogące prowadzić do wypadków)
mechaniczne maszyny do pisania, obliczeniowe, biurowe
mechatronika
instrumenty i urządzenia medyczne
instrumenty muzyczne
urządzenia optyczne
pompy, wentylatory, sprężarki
pojazdy szynowe, linowe, wyciągi saneczkowe, wyciągi narciarskie
pozostałe pojazdy
pozostałe maszyny, urządzenia
maszyny sportowe, sprzęt fitness
pojazdy drogowe
wycena maszyn, urządzeń, przyrządów, instrumentów
maszyny i urządzenia tekstylne,
zegary, przyrządy do pomiaru czasu
silniki spalinowe
automaty do sprzedaży produktów, automaty do gier, zapalniczki
pakowarki
regulowane krzesła, stoły, łóżka itp.
wagi, masy
pompy cieplne, maszyny cieplne, chłodziarki
pojazdy wodne
turbiny wodne, turbiny wiatrowe
maszyny narzędziowe, maszyny produkcyjne
instrumenty, urządzenia naukowe
MATEMATYKA, STATYSTYKA
matematyka
programowanie
statystyka
MEDYCYNĄ
medycyna ogólna
anestezjologia, medycyna intensywna
anatomia
medycyna pracy
okulistyka i optometria
serologia grup krwi, medycyna transfuzyjna
chirurgia
ginekologia i położnictwo

medycyna sądowa (także: genetyka, sądowa biologia molekularna)
laryngologia
choroby skóry, choroby weneryczne
kardiochirurgia
histologia, embriologia
higiena i mikrobiologia
immunologia
medycyna wewnętrzna
chirurgia dziecięca i młodzieżowa
pediatria
psychiatria dziecięca i młodzieżowa
choroby płuc
biofizyka medyczna (energetyka)
genetyka medyczna
medycyna sportowa
medyczna i chemiczna diagnostyka laboratoryjna
chirurgia twarzowa i szczękowa
neurobiologia
neurochirurgia
neurologia
neuropatologia
medycyna nuklearna
ortopedia i chirurgia ortopedyczna
patologia
patopsychologia
farmakologia i toksykologia
fizykoterapia i rehabilitacja ogólna
fizjologia
chirurgia plastyczna, estetyczna i rekonstrukcyjna
psychiatria, medycyna psychoterapeutyczna
psychiatryczna prognostyka kryminalna
radiologia
medycyna społeczna
profilaktyka specyficzna i medycyna tropikalna
terapia promienna, radioonkologia
chirurgia opłucnej
biologia onkologiczna, onkologia
chirurgia wypadkowa
urologia
wirologia

METAL, OBRÓBKA I PRZETWARZANIE METALI

aluminium
powlekanie metali
blachy, rury
metale kolorowe
żelazo
emalia
pasy, brązy, prace grawerskie
korozja, ochrona przed korozją
materiały metaliczne, badanie, kontrola
meble metalowe
formy metalowe, łączenia metalowe (druty, gwoździe itp.)
technologia metalurgiczna, spawanie
prace ślusarskie
prace kowalskie

inna obróbka metalu
inne materiały metalowe
prace blacharski
prace szlifierskie, galwaniczne
galwanoplastyka
stal

sejfy, szafy pancerne

METEOROLOGIA, INSTRUMENTY, URZĄDZENIA

instrumenty, urządzenia

meteorologia

MUZYKA (PRODUKCJA, SPRZEDAŻ)

handel i wypożyczanie produktów muzycznych

wydawnictwa muzyczne

rękopisy i druki muzyczne

TECHNIKA INFORMACYJNA, TECHNIKA TRANSMISYJNA

cyfrowe i analogowe nagrywanie dźwięku, nagrywanie obrazu, technika studyjna, transmisja sygnału

technika nagłaśniania, akustyka wnętrz, przetworniki akustyczne

tolerancja elektromagnetyczna w technice informacyjnej

technika odbiorcza: radiodbiorniki, teleodbiorniki, anteny, SAT

technika nawigacji radiowej

kable, przewody techniki informacyjnej

przesył informacji

technika sieciowa: systemy okablowania, technika montażowa

układy przełączające, elementy montażowe, technika oprzewodowania urządzeń elektrycznych

technika nadawcza: nadajniki radiowe, nadajniki telewizyjne, anteny, telefony komórkowe
telefonii, telegrafia

wzmacniacze techniki informacyjnej

urządzenia video

OCHRONA PRZYRODY, OCHRONA ŚRODOWISKA

gospodarka odpadami, gospodarka opakowaniami

ścieki, kanalizacja

składowanie, utylizacja śmieci

kształtowanie środowiska, pielęgnacja krajobrazu, ekologia krajobrazu

działania zapobiegające powstawaniu zbytecznego hałasu

ochrona przyrody

socjologia roślin

utrzymywanie czystości powietrza, uzdatnianie powietrza

utrzymywanie czystości gleby, ochrona gleby, uzdatnianie gleby

utrzymywanie czystości wody, ochrona wody, uzdatnianie wody

oddziaływanie gospodarki leśnej na środowisko

oddziaływanie gospodarki rolnej na środowisko

szkody w środowisku, oddziaływanie na środowisko, rekultywacja

toksykologia środowiska

PEDAGOGIKA

poradnictwo wychowawcze: rozwój, wspieranie dzieci i młodzieży

poradnictwo wychowawcze: opieka, prawo do odwiedzin, umieszczenie w rodzinie

zastępczej, dobro dziecka

pedagogika lecznicza

pedagogika lecznicza: alternatywy dla ograniczenia wolności

pedagogika lecznicza: rozwój, wspieranie, samostanowienie, nadużycia

pedagogika lecznicza: równouprawnienie, znoszenie barier

pedagogika ogólna (pedagogika systemowa)

szkoły, kursy wszelkiego rodzaju

ROŚLINY (UPRAWA, PRODUKTY, USTALANIE WARTOŚCI)

rolnictwo alternatywne, bio-uprawa
pielęgnacja drzew, kontrola drzew, wycena drzew
szkółki drzewne
wycenianie szkód spowodowanych gradem i niepogodą
wycenianie szkód wyrządzonych roślinom lub przez rośliny (w szczególności w prawie sąsiedzkim)
botanika, fizjologia roślin
uprawa roli
pasze
ogrodnictwo
zakładanie ogrodów, terenów zielonych (łącznie z ogródkami cmentarnymi)
handel roślinami, produktami roślinnymi, materiałami florystycznymi
sadownictwo
uprawa tytoniu
obróbka roślin, części roślin, florystyka
winiarstwo
ustalanie wartości drewnianych obiektów ozdobnych, kształtowanie terenów zielonych

FIZYKA

ogólna, stosowana
akustyka budowlana
fizyka budowlana
geofizyka
fizyka jądrowa
dozymetria
fizyka techniczna

precjoza, biżuteria

klejnoty, metale szlachetne, kamienie szlachetne
biżuteria
zegarki

PSYCHOLOGIA

psychologia ogólna, psychologia kliniczna (także środki uzależniające, traumatyzacja, neuropsychologia)
psychologia pracy, psychologia organizacji
psychologia rodzinna, psychologia dziecięca, psychologia młodzieżowa (także: opieka, prawo do odwiedzin, umieszczenie w rodzinie zastępczej, dobro dziecka, nadużycia, rozwój)
badanie rynku, badanie opinii publicznej
psychologia komunikacyjna
psychologia gospodarcza, psychologia reklamy

PSYCHOTERAPIA

psychoterapia

PLANOWANIE PRZESTRZENNE

reforma ziemi
planowanie podziału na działki, modernizacja wsi
planowanie infrastruktury
parcelacja
planowanie przestrzenne (planowanie na szczeblu krajowym, planowanie wsi, planowanie miasta)
planowanie terenów sportowych
planowanie komunikacyjne

SUROWCE, ENERGIA

węgiel
materiały palne
ropa naftowa, gaz ziemny; wydobywanie, przetwarzanie, dystrybucja produktów
wody gruntowe, wydobywanie

hydrologia
hydroenergia

BUTY

buty
buty dla przemysłu

BEZPIECZEŃSTWO

koordynowanie prac budowlanych
policja budowlana
ratownictwo górskie, lawinologia, wypadki spowodowane lawinami, ochrona przed lawinami
zawodowi detektywi, branża ochroniarska
ochrona przeciwpiorunowa
ochrona przeciwpożarowa
ochrona kolejowa
wypadki elektryczne
policja przeciwpożarowa
straż pożarna
ochrona lotnisk
policja zakładowa
prace kominiarskie
bezpieczeństwo osób pracujących w polu magnetycznym
środki bezpieczeństwa w górach
wypadki techniczne, BHP
organizowanie imprez
ochrona cywilna (ochrona radiologiczna)

GRY - ZABAWKI

gry losowe
zabawki

SPORT

narciarstwo alpejskie, snowboard
alpinistyka
dyscypliny sportowe z użyciem piłki
sporty motorowodne, żeglarstwo, windsurfing, wioślarstwo itp.
hokej na lodzie
sporty na lodzie (łyżwiarstwo szybkie, curling niemiecki, Curling, żeglarstwo na lodzie etc.)
szermierka
sporty lotnicze
golf
sporty walki (boks, zapasy, judo etc.)
sporty siłowe
lekkoatletyka
sporty motorowe
narciarstwo nordyckie (biegi narciarskie, skoki narciarskie, biathlon)
sporty rowerowe
jeździectwo, hipika
saneczkarstwo, bobslej,
sporty strzeleckie
pozostałe dyscypliny sportowe
artykuły sportowe
zarządzanie sportem
wypadki sportowe
gimnastyka
sporty wodne (pływanie, nurkowanie itp.)

PODATKI, RACHUNKOWOŚĆ

prowadzenie ksiąg, bilanse, sprawozdania roczne, rozliczanie personelu
podatkowe aspekty wynagrodzenia, rachunkowość

skonsolidowane sprawozdanie finansowe, międzynarodowa rachunkowość
rachunek kosztów, rachunek wyników, kalkulacja, rachunek działalności operacyjnej
rachunkowość w administracji publicznej
doradztwo podatkowe

wycena przedsiębiorstw, planowanie przedsiębiorstw (planowanie inwestycji,
planowanie finansowe, planowanie kosztów, planowanie płynności finansowej)
zarządzanie przedsiębiorstwem, organizacja przedsiębiorstwa, restrukturyzacja
przedsiębiorstwa,
likwidacja przedsiębiorstwa
audyt finansowy

TEKSTYLIA, UBRANIA

ubrania ogólnie
konfekcja damska, ubiory dla dziewcząt
konfekcja męska, ubiory dla chłopców
kostiumy historyczne, kostiumy teatralne, paramenty
kapelusze, czapki
galanteria (krawaty, rękawiczki itp.)
dywany orientalne, dywany tkane ręcznie, gobeliny
plandeki, narzuty, namioty
parasole, ubrania przeciwdeszczowe
pozostałe tekstylia, ubrania
siatki sportowe, siatki ochronne
dywany, zasłony itp.
produkcja tekstyliów, technika wyrobu tekstyliów

bielizna (łącznie z ubraniem roboczym, koszulami męskimi i bluzkami damskimi)
tekstylia nylonowe, dziergane, tkane

ZWIERZĘTA (HODOWLA, PRODUKTY, USTALANIE WARTOŚCI)

zoologia ogólna
gospodarka pasterska
inne zwierzęta
inne ptaki
wycena rolnych zwierząt użytkowych
pióra, włosy, szczotki, pędzle, itp.
futra, kożuchy
ryby i muszlowce
rybołówstwo, akwakultura
drób
ptaki drapieżne, sokolnictwo
skóry, artykuły skórzane
psy i koty
pszczelarstwo: pszczoły, wosk, miód
polowanie
konie
bydło
strunowce i pasożyty jelitowe
owce
świnie
żywienie zwierząt
hodowla zwierząt
preparaty zwierzęce
ochrona zwierząt
przerabianie innych produktów zwierzęcych
szkody wyrządzone przez dziką zwierzynę, szkody wyrządzone przez polowanie, szkody
wyrządzone połowem

MARTWA NATURA

geodezja, prace miernicze
geografia stosowana
azbest
górnictwo
teledetekcja
fotogrametria
geograficzne systemy informacyjne
geologia, mineralogia
geotermia
hutnictwo, walcownictwo, odlewnictwo
wapno
ceramika, glazura, płyty
sztuczne kamienie
złóża
miernictwo górnicze
próbki materiałów, technika głębokich odwiertów
minerały, kamienie szlachetne bez obróbki (także sprzedaż)
piasek
szacowanie uprawnień kopalnianych, wartości nieruchomości kopalnianych
kamienie, glina, ziemia
prace i produkty brukarskie
glina, kamienie, kamionka, szamot, terakota, fajans, majolika, porcelana;
produkcja, handel
różdżkarstwo
cement, beton
cegły

OCHRONA PRAW AUTORSKICH, MEDIA

prace introligatorskie
handel książkami
telewizja
film, kino, wideo
media
radio
prace piśmiennicze i powielanie
tłumaczenie, interpretacja tekstów w językach klasycznych
(starogrecki, łacina)
wszelkie kwestie ochrony praw autorskich
ochrona praw autorskich w architekturze
wydawnictwa, zwyczaje wydawnicze
prasa

KOMUNIKACJA, MOTORYZACJA

inne pojazdy, naprawa, wycena
wycena pojazdów i szkód powypadkowych
maszyny budowlane, naprawy, szkody spowodowane awarią, wycena
kolej, kolejka linowa, analiza wypadków
fotogrametria, analiza śladów wypadkowych
pojazdy historyczne, renowacja, wycena
elektronika pojazdowa
lakiernictwo pojazdowe
naprawa pojazdów, wycena
maszyny rolnicze, naprawy, awarie, wycena
statki powietrzne, analiza wypadków
uszkodzenia opon
żegluga, analiza wypadków
urządzenia bezpieczeństwa, sygnalizacja świetlna

wypadki drogowe, analiza wypadków
pojazdy wodne, naprawa, wycena

UBEZPIECZENIA

ubezpieczenia

ubezpieczenie ryzyk budowlanych, ubezpieczenie projektu
ubezpieczenie pracownicze, ubezpieczenia, kasy emerytalne
ubezpieczenie od utraty zysku
ubezpieczenie mienia od włamania, ubezpieczenie mienia od kradzieży
ubezpieczenie od ognia
ubezpieczenie gwarancji
ubezpieczenie szyb i innych przedmiotów od stłuczenia
ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej
ubezpieczenie od ryzyka gradu
ubezpieczenie mieszkania
ubezpieczenie pojazdów
ubezpieczenie zdrowotne
ubezpieczenie na życie
ubezpieczenie od szkód spowodowanych pęknięciem rur wodociągowych
ubezpieczenie maszyn od uszkodzeń
ubezpieczenie ryzyk montażowych
ubezpieczenie emerytalne
ubezpieczenie ochrony prawnej
ubezpieczenia majątkowe, ocena, wycena odszkodowania
pozostałe ubezpieczenia
ubezpieczenie ryzyk burzy
ubezpieczenie transportu
ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków
zwyczaje ubezpieczeniowe
pośrednicy ubezpieczeniowi

MEDYCYNA WETERYNARYJNA

medycyna weterynaryjna

BROŃ, AMUNICJA, MATERIAŁY WYBUCHOWE

materiały eksplozyjne, pirotechnika
broń tnąca, broń kłująca
balistyka
broń palna, amunicja
materiały wybuchowe

TRANSPORT TOWARÓW, PAKOWANIE TOWARÓW

frachty i taryfy
magazynowanie
logistyka
spedycja, szkody transportowe
pakowanie towarów

Załącznik IV

10 TEZ

MAJĄCYCH NA CELU STWORZENIE NIEZALEŻNEGO ZRZESZENIA BIEGŁYCH

Celem stworzenia niezależnego zrzeszenia biegłych jest założenie, że Ministerstwo, to znaczy miejsce gdzie opracowywane są ustawy, oraz miejsce gdzie „prowadzone są listy biegłych”, n.p. sądy, mają jednego partnera do rozmów reprezentującego wszystkie dyscypliny (dziedziny) biegłych.

Biegli natomiast mają wspólną płaszczyznę, aby móc nawzajem koordynować swoje działania oraz wypracować w poszczególnych dziedzinach kompromis co do reprezentacji swoich interesów.

Członkami takiego zrzeszenia mogą być tylko osoby, które są niezależnymi biegłymi i zaakceptują obowiązujące w zrzeszeniu zasady.

Struktura takiego zrzeszenia zakłada istnienie dwóch płaszczyzn:

Zrzeszenia Ogólnokrajowego oraz

Zrzeszeń Regionalnych,

które są członkami Zrzeszenia Ogólnokrajowego.

Obydwa zrzeszenia są zrzeszeniami interdyscyplinarnymi (to znaczy ich struktura zakłada podział według dziedzin).

Wszystkie istotne kwestie dotyczące prawa, które ogólnie mają znaczenie dla biegłych (ustawy, opłaty, podział na dziedziny i tym podobne) powinny należeć do wyłącznych kompetencji Zrzeszenia Ogólnokrajowego.

Wszystkie sprawy istotne dla danego regionu powinny być rozstrzygane przez Zrzeszenia Regionalne w porozumieniu z właściwymi sądami i ich reprezentantami, ponieważ na tym poziomie łatwiej jest znaleźć płaszczyznę porozumienia odnośnie istniejących potrzeb i problemów (n.p. szczegółowe zasady sprawdzania wiedzy biegłych, doszkalanie i tym podobne).

Jedną z najważniejszych przesłanek warunkujących sukces takiego zrzeszenia jest postrzeganie ze strony Ministerstwa takiego zrzeszenia jako „jedynego partnera do rozmów”, tak samo jak postrzeganie poszczególnych Zrzeszeń Regionalnych jako partnerów do rozmów dla właściwych sądów.

Działalność Zrzeszenia Regionalnego może obejmować obszar podległy kilku sądom.

W sumie nie powinno jednakże powstać więcej niż 4 do 6 Zrzeszeń Regionalnych.

„10 tez“ brzmi jak następuje:

1. STATUTY

Statuty powinny powstać dla wszystkich zrzeszeń (Zrzeszenia Ogólnokrajowego i Zrzeszeń Regionalnych) również w porozumieniu z Ministerstwem.

Ważnym jest, aby w poszczególnych zrzeszeniach były reprezentowane wszystkie dyscypliny (dziedziny) oraz zagwarantowany był demokratyczny system wyborów.

W poszczególnych zarządach zrzeszeń zawsze powinny być reprezentowane wszystkie specjalności z takim samym prawem głosu, to znaczy niezależnie od liczby członków.

W przypadku bardzo małych lub „egzotycznych“ specjalności może jedna dziedzina reprezentować kilka specjalności.

Zarząd zrzeszenia powinien składać się z nie więcej niż 15 do 25 reprezentantów dziedzin.

Konieczne jest, aby statuty zawierały również obowiązujący dla polskich biegłych jednolity kodeks etyczny dla wszystkich członków zrzeszeń (który by powstał w porozumieniu z Ministerstwem).

Tak samo statuty muszą gwarantować istnienie dobrze funkcjonującego, jednolitego ciała dyscyplinarnego.

2. HONOROWE PEŁNIENIE FUNKCJI

Bardzo pozytywną przesłanką warunkującą dobre funkcjonowanie takich zrzeszeń jest honorowe pełnienie funkcji przez osoby pełniące funkcje.

3. MOŻLIWOŚĆ PÓZNIJSZEGO PRZYSTĄPIENIA DO ZRZESZENIA

Na początku z pewnością nie będą reprezentowane wszystkie specjalności w takim zrzeszeniu.

Dlatego już na etapie jego powstawania należy sensownie zaplanować „miejsca” również dla tych biegłych w grupach, które dopiero później (możliwe, że dużo później po powstaniu zrzeszenia) przystąpią do zrzeszenia.

Reprezentanci wielu dyscyplin podlegających różnym dziedzinom biegłych dopiero znacznie później dostrzegą korzyść z przynależności do takiego zrzeszenia i je zaakceptują.

4. CIAŁO DYSCYPLINARNE

W celu stania na straży prawidłowego i sumiennego wypełniania obowiązków niezależnego biegłego należy stworzyć jednolite ciało dyscyplinarne, które je zagwarantują.

5. INTERDYSCYPLINARNOŚĆ

Jedną z najistotniejszych przesłanek warunkujących prawidłowe działanie oraz sukces takiego zrzeszenia jest zapewnienie interdyscyplinarności.

Konieczne jest, aby w zrzeszeniu były reprezentowane wszystkie dziedziny biegłych.

Podział na dziedziny powinien być taki sam jak podział na dziedziny i specjalności na ogólnokrajowej (jednolitej) liście biegłych (nomenklatura).

6. UBEZPIECZENIE

Sensowne jest przygotowanie umowy ramowej celem zawarcia kolektywnego ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej, ponieważ ubezpieczenie ma sens nie tylko ze względu na odpowiedzialność cywilną, ale także stanowi zachętę do przystąpienia do zrzeszenia, jest ważnym kryterium jakościowym i jest dobre w celu reklamy.

7. FINANSOWANIE

Finansowanie takiego zrzeszenia powinno następować wyłącznie ze składek członkowskich (ewentualnie również z dochodów z organizacji imprez doszkalających), tak aby strzec niezależności. Należy również unikać datków od sponsorów.

8. CZŁONKOSTWO

Członkostwo powinno być dobrowolne. Poprzez przynależność do zrzeszenia członek akceptuje wszystkie zobowiązania względem zrzeszenia, w szczególności kodeks etyczny oraz ciało dyscyplinarne. Członkami mogą być tylko niezależni biegli lub ewentualnie kandydaci na biegłych, którzy w określonym czasie chcą zostać biegłymi. Spółki lub inne zrzeszenia zawodowe nie mogą być zwykłymi członkami zrzeszenia.

9. KODEKS ETYCZNY

Zrzeszenie powinno mieć zapisany w statucie kodeks etyczny jako niezmienną podstawę dla etycznego postępowania biegłego.

Te zasady postępowania powinny wykraczać poza najczęściej krótko sformułowaną rotę biegłego oraz jasno regulować wszystkie najistotniejsze kwestie. Kodeks etyczny powinien być zatwierdzony przez Ministerstwo.

10. OCHRONA PRAWNA ZNAKU

Znak zrzeszenia powinien być odpowiednio chroniony, tak aby zagwarantowana była wyłączność marki dla zrzeszenia i tak aby osoby nie będące członkami nie mogły „nielegalnie” podawać się za członków zrzeszenia.

SPIS TREŚCI:

Preambuła

I.) Rekomendacje, jak można by poprawić istniejący już polski system w ramach rozwiązań prawnych

A. Procedura wpisu na listę biegłych

1. Poprawienie procedury wpisu na listę biegłych przy zachowaniu zdecentralizowanego prowadzenia list przez prezesów sądów okręgowych
2. Bardziej skuteczne sprawdzania kwalifikacji kandydatów na biegłych pod kątem sądowym i merytorycznym
3. Zaświadczenie o udziale w kursach doszkalających z zakresu wiedzy sądowej
4. Obowiązek ponoszenia przez kandydatów kosztów za całe postępowanie o wpis na listę biegłych
5. Wspieranie ekspertów w organizowaniu ich reprezentacji zawodowej
6. Stworzenie procesu recertyfikacji

B. Listy biegłych

1. Stworzenie list o jednakowej strukturze w całym kraju
2. Podział na dziedziny i specjalności
3. Zwiększenie informacji zawartych na listach biegłych
4. Ogólna lista w Ministerstwie Sprawiedliwości
5. Dostępność list dla ogółu społeczeństwa
6. Możliwość zamieszczenia we wpisie na liście linku odsyłającego do strony biegłego
7. Wprowadzenie elektronicznego dowodu biegłego

C. Zapewnienie jakości

1. Odpowiedzialność osobista biegłego za wydaną opinię i dowód zawarcia stosownego ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej
2. Wprowadzenie szczególnej ochrony karno- i cywilnoprawnej biegłego
3. Odpowiedzialność karna biegłego
4. Marginalizacja powołań ad hoc
5. Wzmocnienie praw stron w wyborze biegłego
6. Wspomaganie wysiłków biegłych przy tworzeniu własnej organizacji zawodowej.
7. Bieżące informowanie biegłych o dotyczącym specyfiki ich zawodu orzecznictwie i rozwoju prawa.
8. Stworzenie procedury recertyfikacji
9. Możliwość stworzenia listy referencji biegłego na elektronicznej liście biegłych z ograniczoną możliwością składania zapytań przez sądy i prokuratury

D. Wynagrodzenie

E. Reklama

II.) Praktyczne propozycje metod monitorowania obciążenia biegłego zleconymi opiniami

III.) Praktyczne propozycje odnośnie terminowego sporządzania opinii

1. Skonkretyzowanie zlecenia wydania opinii przez zleceniodawcę
2. Dzielenie opinii/opinie tymczasowe
3. Wyznaczanie terminów i ich rygorystyczne przestrzeganie
4. Wspieranie biegłego przez sąd przy zbieraniu materiału do opinii
5. Formularze ewaluacyjne

IV.) Praktyczne propozycje polepszenia jakości opinii

1. Postępowanie o wpis na listę biegłych
2. Udzielanie zlecenia
3. Kontrola zleceniodawcy
4. Bieżące oferty kształcenia i doskonalenia zawodowego przez organy wymiaru sprawiedliwości lub organizacje zawodowe

V.) Rekomendacje odnośnie polepszenia możliwości wykonywania zadań przez biegłych

1. Stworzenie „kodeksu etycznego” biegłych

Załączniki I do IV

Załącznik I - Code of ethics / Euroexpert

Załącznik II - Kodeks etyczny (Code of ethics) Austria

Załącznik III - Nomenklatura Austria

Załącznik IV - 10 tez mających na celu powstanie niezależnego zrzeszenia biegłych